

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันรัฐตระหนักว่าเด็ก เยาวชน และประชาชนอีกเป็นจำนวนมากไม่ได้รับโอกาสในการศึกษา ด้วยเหตุผลแห่งความพิการนั้น จึงได้กำหนดนโยบายให้พ.ศ.2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ เพื่อให้สามารถเร่งรัดขยาย และปรับปรุงบริการการศึกษาสำหรับคนพิการให้ทั่วถึงและมีคุณภาพยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง พัฒนางานการศึกษาเพื่อคนพิการทั้งในด้านวิชาการ ระบบที่จะประสานงานบริหารและการจัดการ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคมของคนพิการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการพัฒนาประเทศ (กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, 2542) แนวคิดทางการศึกษาในการจัดการศึกษาพิเศษให้แก่คนพิการนั้นมีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การจัดการศึกษาโดยวิธีเรียนรวม โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเป็นคนปกติหรือคนพิการ และไม่มี การแบ่งแยกระดับการศึกษา เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพ ของคนในสังคมหลังสำเร็จการศึกษาจะต้องดำเนินไปในลักษณะ “รวมกัน” ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของ สังคม ทุกคนยอมรับซึ่งกันและกัน (ผดุง อารยะวิญญู, 2542) ดังนั้นในการดำเนินงานด้านการศึกษา พิเศษให้มีประสิทธิภาพจึงควรมีมาตรฐานในการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้มีความสะดวกในการ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นแนวทางเดียวกันควรมีการ พัฒนาตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ของโรงเรียนและเพื่อให้ได้สารสนเทศอันมีคุณค่าต่อการพัฒนางานด้านการศึกษาพิเศษ

แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) กลุ่มเด็กพิการที่ต้องการ บริการการศึกษาพิเศษแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ (2) กลุ่มเด็กพิการที่สามารถเข้าเรียนร่วมในชั้น เรียนปกติ การจัดการศึกษาพิเศษตามโครงการเรียนร่วมเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา10 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความบกพร่องทาง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ์ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษและความในวรรคสามมาตราเดียวกันความว่าการศึกษา

สำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้ดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งด้านการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กพิการทุกคนที่เข้ามาเรียนร่วม ตลอดจนการดำเนินงานสนองนโยบาย เพื่อพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543)

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ความหมายของการเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติตามความสามารถของเด็กและความพร้อมของโรงเรียน ในภาษาอังกฤษมีคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการเรียนร่วม ดังนี้ (1) Mainstreaming หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลา โดยจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียนตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียนและได้รับบริการการเรียนการสอนเช่นเดียวกับเด็กปกติ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542) เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเช่นเดียวกับเด็กปกติและทำให้เกิดการยอมรับจากครูและเพื่อนนักเรียนว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน (Kaufman และคณะ, 1975 อ้างถึงใน Lewis และ Doorlag, 1991) (2) Integration หมายถึง การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่เป็นการเรียนร่วมบางเวลา โดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้าไปเรียนร่วมในชั้นปกติบางเวลาเท่านั้น และมีความหมายรวมไปถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติด้วย (ผดุง อารยะวิญญู, 2542) (3) Inclusive Education หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลาในห้องเรียน ตลอดจนรับบริการที่เหมาะสมและจำเป็น และการใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในครอบครัว ชุมชนและสังคม (ผดุง อารยะวิญญู, 2542) โดยมีปรัชญาพื้นฐานของการเรียนร่วม 3 ประการ คือ (1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา (2) มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมในสังคม และ(3) การเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมสนองตามความแตกต่างของบุคคล (บึงอร ต้นปาน, 2535)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้เปิดโอกาสให้เด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 โดยมอบให้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครดำเนินการทดลองจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ 2 ประเภท คือเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังจากที่ได้พัฒนาการดำเนินงานและขยายการจัดการเรียนร่วมไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดครบทุกจังหวัดในปี 2538 รวมทั้งขยายการให้บริการ

ทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ หลังจากนั้นการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้พัฒนามาตามลำดับ จนกระทั่งปี 2543 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติสามารถขยายโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมมีจำนวน 16,864 โรงเรียน และมีจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมจำแนกตามประเภทความบกพร่อง ดังนี้ (1) ทางการเห็น 11,118 คน (2) ทางการได้ยิน 5,795 คน (3) ทางสติปัญญา 20,283 คน (4) ทางร่างกาย 11,660 คน (5) ทางการเรียนรู้ 36,062 คน (6) ทางการพูดและภาษา 5,781 คน (7) ทางอารมณ์และพฤติกรรม 24,695 คน (8) ออทิสติก 1,892 คน (9) บกพร่องซ้ำซ้อน 9,655 คน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาเป็นหลักสูตรปกติแต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม มีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการเทคนิคการเรียนการสอน มีการปรับปรุงอาคารสถานที่บางส่วนเพื่อให้นักเรียนสามารถใช้และเรียนร่วมกับเด็กปกติได้เหมาะสม รวมทั้งการแสวงหาครูการศึกษาพิเศษหรือครูสอนเสริมให้ได้จำนวนอัตราที่เหมาะสม และวิธีการที่ทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนปกติ ชุมชนและสังคมยอมรับการเรียนร่วมของนักเรียนพิการ รวมไปถึงการจูงใจให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการเรียนร่วม มีดังนี้ คือ (1) สภาพความสัมพันธ์ของนักเรียนกับครอบครัว เพื่อนครูผู้สอน ตลอดจนบุคคลอื่นในโรงเรียนและสังคมรอบๆตัวนักเรียน (2) การจัดอุปกรณ์ที่จำเป็นและบริการพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ (3) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าเรียนในโรงเรียน (4) การเตรียมบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ (5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนานักเรียน (6) งบประมาณ และ (7) การรับรู้และการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติคนพิการ จากการศึกษาของ Mack (2000 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในรัฐมิชิแกน สหรัฐอเมริกาต่อการจัดการเรียนร่วม พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการเรียนร่วม และระบบการจัดให้ได้ผลดีควรได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร และมีการฝึกอบรม

สภาพที่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นมีตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ภาควิชาการศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2536) คือ

(1) ด้านนักเรียน มีพัฒนาการทางกายเหมาะสมกับวัยประเภทและระดับของความพิการ มีพัฒนาการทางอารมณ์เป็นปกติ หรือได้รับการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพให้อยู่ในสภาพปกติ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมตามประเภทและระดับของความพิการ มีพัฒนาการทางสังคมดี สามารถอยู่ร่วมกับเด็กพิการด้วยกันและเด็กปกติอย่างมีความสุข และมีพัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งได้รับการส่งเสริมเต็มตามศักยภาพ

(2) ด้านครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ สามารถสอนเด็กพิการให้เรียนร่วมกับเด็กปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวัดผล ประเมินผล และรายงานผลการประเมินได้ถูกต้องตามวิธีการและรูปแบบที่กำหนด รู้แหล่งวิทยาการที่สามารถติดต่อขอความช่วยเหลือ ขอความร่วมมือหรือประสานงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้ มีความรัก ความเห็นใจ และกระตือรือร้นที่จะพัฒนาและช่วยเหลือเด็กพิการให้สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเด็กปกติได้เป็นอย่างดี

(3) ด้านผู้บริหารโรงเรียน มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ สามารถสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือตลอดจนการเสริมแรงให้แก่ครูผู้สอนตามความจำเป็น สามารถติดต่อประสานงานกับบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครองนักเรียนเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษได้ และสามารถนิเทศภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษได้

(4) ด้านผู้ปกครองนักเรียน มีความเข้าใจและรู้จักสภาพจิตใจของเด็กในปกครอง รู้วิธีปฏิบัติต่อเด็กพิการในปกครองของตนเองตามแนวทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับวิธีการของโรงเรียนให้การสนับสนุน รับฟังและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและปฏิบัติต่อเด็กพิการตามสมควรแก่สภาพ

(5) ด้านศึกษานิเทศก์ มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ สามารถนิเทศงานการศึกษาพิเศษตามแนวทางที่กำหนดได้ สามารถดำเนินงานการศึกษาพิเศษในขอบข่ายความรับผิดชอบของหน่วยงานที่สังกัดได้

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2529 อ้างถึงใน เกษม ทองสัมฤทธิ์, 2540) ได้ทำการศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนร่วมในความเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนพบว่ามีปัญหา ดังนี้ สภาพความพิการของเด็กมากเกินไปกว่าที่จะเรียนในชั้นปกติได้ ครูขาดความเข้าใจในการจัดชั้นเรียนร่วม หลักสูตรไม่เหมาะสมทำให้การประเมินผลไม่ยุติธรรม ครูขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอนเด็กพิการ ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจและไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาพิเศษ งบประมาณที่ได้มาสำหรับโครงการนี้ไม่เพียงพอ เทคนิคและวิธีสอนยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร สื่อและอุปกรณ์การสอน และบริการอื่นใดทางการศึกษามีจำนวนน้อยไม่พอที่จะให้บริการและยังไม่เหมาะสมกับความพิการ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในปัจจุบันยังประสบปัญหาในด้านต่างๆอีกมาก เช่น ผู้บริหารและครูที่มีความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษ ทักษะคิดของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียนที่เรียนร่วมกับเด็กพิเศษ สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับเด็กพิเศษ บริการอื่นใดทางการศึกษา เช่น ครูสอนเสริม ครูเดินสอน บริการล่ามภาษามือ การแก้ไขการพูด การแนะแนวทุนการศึกษา ฯลฯ เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมว่ามีมากน้อยเพียงใด จึงจำเป็นจะต้องมีสารสนเทศเพื่อเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตัวบ่งชี้การศึกษาที่มีความแตกต่างจากตัวแปรการศึกษา เพราะว่าตัวแปรทางการศึกษาจะให้สารสนเทศเฉพาะด้าน และไม่มีฐานในการเปรียบเทียบแปลความหมายเหมือนกับตัวบ่งชี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2541) Shavelson , Richard และ คณะ (1991) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของตัวบ่งชี้ ดังนี้ (1) สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญของระบบทางการศึกษา (2) ให้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหา หรือสภาพปัจจุบัน (3) สามารถวัดองค์ประกอบที่เป็นนโยบายสำคัญ (4) วัดพฤติกรรมที่สังเกตได้มากกว่าการรับรู้ (5) มีความเที่ยงและความตรง (6) มีการเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ (7) มีความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน และ (8) เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ศิริชัย กาญจนวาสี (2544) กล่าวถึงคุณสมบัติของตัวบ่งชี้ที่ดี ดังนี้ (1) ความตรง (validity) โดยมีความตรงประเด็นและความเป็นตัวแทน (2) ความเที่ยง (reliability) โดยมีความเป็นปรนัยและมีความคลาดเคลื่อนต่ำ (3) ความเป็นกลาง (neutrality) ปราศจากความลำเอียง (4) ความไว (sensitivity) สามารถแสดงความผันแปรของสิ่งที่มุ่งวัดได้อย่างละเอียดชัดเจน และ (5) สะดวกในการนำไปใช้ (practicality) โดยเก็บข้อมูลและแปลความหมายง่าย

Johnstone (1981) แบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ตามตัวแปรที่ใช้ในการสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้ คือ (1) ตัวบ่งชี้ตัวแทน (representative indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่เกิดจากตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งเพียงตัวเดียวใช้เป็นตัวแทนของตัวแปรอื่นๆ เพื่อแสดงลักษณะของระบบทางการศึกษา เช่น ร้อยละของ GNP อัตราการอ่านออกเขียนได้ เป็นต้น ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ไม่เหมาะสมกับระบบทางการศึกษาที่มีความซับซ้อนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรหลายๆตัว (2) ตัวบ่งชี้แยกรวม (disaggregative indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่เกิดจากการคัดเลือกตัวแปรแต่ละตัวที่สามารถอธิบายระบบทางการศึกษาได้ โดยถือว่าตัวแปรแต่ละตัวเป็นอิสระจากกัน การใช้ตัวแปรแต่ละตัวในการอธิบายความหมายของระบบการศึกษานั้น มีข้อจำกัดในด้านความไม่ถูกต้อง และความไม่สะดวกในการ

ใช้ (3) ตัวบ่งชี้รวม (composite indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่เกิดจากตัวแปรหลายๆตัวรวมเข้าด้วยกัน และมีการถ่วงน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวซึ่งค่าที่ได้ของตัวบ่งชี้รวม จะบ่งบอกถึงสภาพที่ศึกษาโดยรวม และสามารถอธิบายสภาพการณ์ของสิ่งที่ต้องการศึกษาได้ดีกว่าตัวบ่งชี้สองประเภทแรก

การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จของในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยนำรูปแบบการประเมินระบบผู้เชี่ยวชาญ หรือระบบผู้ทรงคุณวุฒิ (connoisseurship model) ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ในการหาฉันทมติ (consensus) ของผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบตัวบ่งชี้ดังกล่าว เนื่องจากสามารถรวบรวมข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากโดยไม่ต้องมีการจัดประชุม ทำให้ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย อีกทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ไม่ถูกครอบงำทางความคิด และข้อสรุปที่ได้จากเทคนิคเดลฟายผ่านการไต่ตรองอย่างรอบคอบหลายขั้นตอน ทำให้คำตอบที่ได้รับน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น (สุวรรณา เธีอรตันพงษ์, 2528; สุวลี ทวีบุตร, 2540; อัญชรี เจียรนัยกูร, 2540; Clayton, 1997) และใช้เทคนิคการเปรียบเทียบน้ำหนักคะแนนรายคู่ (paired-weighting procedure: PWP) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญจัดเรียงลำดับความสำคัญของมิติ/องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในมิติ/องค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าตัวบ่งชี้รวมทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้น และจะสามารถแสดงให้เห็นความสำเร็จของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในแต่ละด้านชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะเป็นแนวทางในการกำหนดแผนและนโยบายทางการจัดการศึกษา ตลอดจนการจัดการในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการศึกษาสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาพิเศษ ในรูปแบบของการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

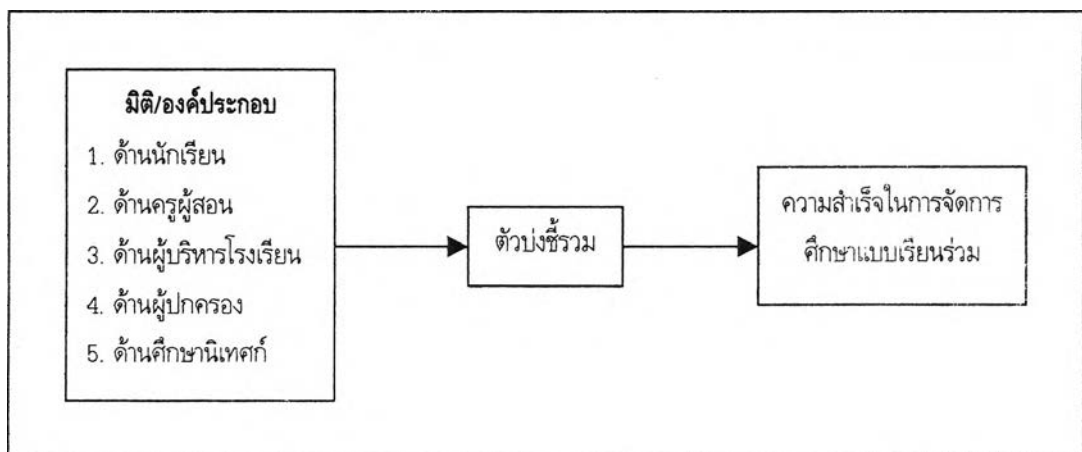
ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 16,864 โรงเรียน โดยมีได้มุ่งเปรียบเทียบความสำเร็จระหว่างโรงเรียนซึ่งจำแนกตามประเภทของความบกพร่องในการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ ทางสติปัญญา ทางการได้ยิน ทางการเห็น ทางร่างกายและสุขภาพ ทางการเรียนรู้ ทางการพูดและภาษา ทางพฤติกรรมและอารมณ์ ออทิสติก และบกพร่องซ้ำซ้อน เนื่องจากโรงเรียนสามารถรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนได้ในแต่ละประเภทแตกต่างกัน

2. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่อง 8 ประเภท ได้แก่ ทางสติปัญญา ทางการได้ยิน ทางการเห็น ทางร่างกายและสุขภาพ ทางการเรียนรู้ ทางการพูดและภาษา ทางพฤติกรรมและอารมณ์ และออทิสติก โดยนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะต้องได้รับการคัดแยกจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาพิเศษในการระบุประเภทของความบกพร่องและระดับของความพิการ

3. ผู้วิจัยใช้กรอบความคิดในการพัฒนาตัวบ่งชี้รวมจากการศึกษาสภาพบ่งชี้ความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของภาควิชาการศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2536) โดยมีกรอบความคิดในการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

3. ตัวแปรที่มุ่งศึกษา คือ ตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยแบ่งเป็น 5 มิติ/องค์ประกอบ ได้แก่ (1) มิติด้านนักเรียน (2) มิติด้านครูผู้สอน (3) มิติด้านผู้บริหารโรงเรียน (4) มิติด้านผู้ปกครอง และ(5) มิติด้านศึกษานิเทศก์

จากการศึกษาเอกสารคู่มือการจัดการศึกษาพิเศษ การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ผู้วิจัยได้สรุป มิติ/องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมจำแนกตามมิติ/องค์ประกอบ

5 ด้าน

มิติ/องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
1.ด้านนักเรียน	1.1 มีพัฒนาการทางกายเหมาะสมกับวัยประเภทและระดับของความพิการ 1.2 มีพัฒนาการทางอารมณ์เป็นปกติ หรือได้รับการเยียวยาแก้ไขให้อยู่ในสภาพปกติ 1.3 มีพัฒนาการทางสังคมดี สามารถอยู่ร่วมกับเด็กพิเศษด้วยกันและเด็กปกติอย่างมีความสุข 1.4 มีพัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งได้รับการส่งเสริมเต็มตามศักยภาพ
2.ด้านครูผู้สอน	2.1 มีความรู้ความเข้าใจและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ 2.2 สามารถสอนเด็กพิเศษให้เรียนร่วมกับเด็กปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.3 สามารถวัดผล ประเมินผลและรายงานผลการประเมินได้ถูกต้อง 2.4 รู้แหล่งวิทยากรที่สามารถติดต่อขอความช่วยเหลือขอความร่วมมือหรือประสานงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้ 2.5 มีความรัก ความเห็นใจและกระตือรือร้นที่จะพัฒนาและช่วยเหลือเด็กพิการ
3.ด้านผู้บริหารโรงเรียน	3.1 มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ 3.2 สามารถสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่ครูผู้สอนตามความจำเป็น 3.3 สามารถติดต่อประสานงานกับบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครองเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษได้ 3.4 สามารถนิเทศภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษได้
4.ด้านผู้ปกครอง	4.1 มีความเข้าใจและรู้จักสภาพจิตใจของเด็กพิเศษในปกครอง 4.2 รู้วิธีปฏิบัติต่อเด็กพิเศษในปกครอง 4.3 ให้การสนับสนุน รับฟังและให้ความร่วมมือกับโรงเรียน
5.ด้านศึกษานิเทศก์	5.1 มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ 5.2 สามารถนิเทศงานการศึกษาพิเศษตามแนวทางที่กำหนดได้ 5.3 สามารถดำเนินงานการศึกษาพิเศษในขอบข่ายความรับผิดชอบของหน่วยงานที่สังกัดได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาโดยการรับเด็กพิเศษเข้าเรียนในชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2543 จำนวน 16,864 โรงเรียน

ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่ใช้บ่งบอกสถานภาพ หรือลักษณะการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กรในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง ในเชิงคุณภาพ หรือเชิงปริมาณ ว่ามีผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างไร สำหรับการวิจัยครั้งนี้หมายถึงตัวบ่งชี้ในมิติด้านนักเรียน มิติด้านครูผู้สอน มิติด้านผู้บริหารโรงเรียน มิติด้านผู้ปกครอง และมิติด้านศึกษานิเทศก์

ตัวบ่งชี้รวมความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม หมายถึง สารสนเทศที่ช่วยบ่งบอกสภาพที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ซึ่งเกิดจากการรวมตัวบ่งชี้ในมิติด้านนักเรียน ตัวบ่งชี้ในมิติด้านครูผู้สอน ตัวบ่งชี้ในมิติด้านผู้บริหารโรงเรียน ตัวบ่งชี้ในมิติด้านผู้ปกครอง และตัวบ่งชี้ในมิติด้านศึกษานิเทศก์โดยใช้เทคนิคเดลฟาย และให้นำหนักคะแนนความสำคัญโดยใช้เทคนิคการเปรียบเทียบน้ำหนักคะแนนรายค่าจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ

ตัวบ่งชี้ในมิติด้านนักเรียน หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนซึ่งครอบคลุมพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ได้แก่ (1) มีพัฒนาการทางกายเหมาะสมกับวัยประเภทและระดับของความพิการ (2) มีพัฒนาการทางอารมณ์เป็นปกติ หรือได้รับการเยียวยาแก้ไขให้อยู่ในสภาพปกติ (3) มีพัฒนาการทางสังคมดี สามารถอยู่ร่วมกับเด็กพิเศษด้วยกันและเด็กปกติอย่างมีความสุข (4) มีพัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งได้รับการส่งเสริมเต็มตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ในมิติด้านครูผู้สอน หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนซึ่งครอบคลุมด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ด้านความสามารถในการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการดูแล เอาใจใส่ของครูที่มีต่อเด็กพิเศษ ได้แก่ (1) มีความรู้ความเข้าใจและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ (2) สามารถสอนเด็กพิการให้เรียนร่วมกับเด็กปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) สามารถวัดผล ประเมินผลและรายงานผลการประเมินได้ถูกต้อง (4) รู้แหล่งวิทยาการที่สามารถติดต่อขอความช่วยเหลือขอความร่วมมือหรือประสานงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้ (5) มีความรัก ความเห็นใจและกระตือรือร้นที่จะพัฒนาและช่วยเหลือเด็กพิเศษ

ตัวบ่งชี้ในมิติด้านผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารซึ่งครอบคลุมด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ด้านการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่ครูผู้สอน ด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านความสามารถในการนิเทศเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ (2) สามารถสนับสนุนและให้

ความช่วยเหลือแก่ครูผู้สอนตามความจำเป็น (3) สามารถติดต่อประสานงานกับบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครองเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหากับการศึกษพิเศษได้ (4) สามารถนิเทศภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษได้

ตัวบ่งชี้ในมิติด้านผู้ปกครอง หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองซึ่งครอบคลุมด้านความเข้าใจต่อเด็กพิเศษในปกครอง การปฏิบัติต่อเด็กพิเศษ ด้านการสนับสนุน และความร่วมมือต่อโรงเรียน ได้แก่ (1) มีความเข้าใจและรู้จักสภาพจิตใจของเด็กในปกครอง (2) รู้จักปฏิบัติต่อเด็กพิเศษในปกครอง (3) ให้การสนับสนุน รับฟังและให้ความร่วมมือกับโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ในมิติด้านศึกษานิเทศก์ หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับศึกษานิเทศก์ซึ่งครอบคลุมด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ความสามารถในการนิเทศงานการศึกษาพิเศษ และสามารถดำเนินงานการศึกษาพิเศษของหน่วยงานที่สังกัดได้ ได้แก่ (1) มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ (2) สามารถนิเทศงานการศึกษาพิเศษตามแนวทางที่กำหนดได้ (3) สามารถดำเนินงานการศึกษาพิเศษในขอบข่ายความรับผิดชอบของหน่วยงานที่สังกัดได้

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการประเมินความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมได้ศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนครูที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษและผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยไม่ได้ศึกษากับศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษทั้งนี้เพราะไม่สามารถระบุศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษในโรงเรียนแต่ละแห่งได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ตัวบ่งชี้ร่วมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม เพื่อเป็นแนวทางในการนำตัวบ่งชี้ไปใช้ในการตรวจสอบติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย
3. เป็นสารสนเทศของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในการพัฒนาโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน